

De Kroniek van het jaarboek 1952,

Schooljaar 1951-1952

Kort en bondig

“Het afgelopen jaar bracht weer een bont allerlei van alledaagse gebeurtenissen. Kort en bondig verslaan we ze voor onze lezers.” Zo luidt de aanhef van de kroniek over het schooljaar 1951-1952 in jaarboek 1952 op bladzijde 10. Dit is een typerende aanhef. De beginnende schrijver overziet al die schooldagen in het vershiet en spreekt zichzelf toe: Deze keer wil ik het eens kort en bondig doen; dat is het ook snel klaar. Of de opmerking annex verzuchting richt zich op uitgesproken of onuitgesproken verwijten van de andere leden van de redactie dat het allemaal korter moet en ook kan. Dat hij niet elke scheet binnen de muren van het oude Roda moet aanstippen of niet elk jubileum of zalig afsterven van bekende oud-leerlingen moet memoreren. Of de potloodknager vreest dergelijk commentaar en wil vast een schot voor de boeg afgeven, voordat hij boos roept: “Doe het dan zelf mierenneuker; ik kap nou!

Om een keuze te kunnen maken tussen deze alternatieven heb ik de lengtes van de kronieken in verschillende jaarboeken genoteerd. Kroniek jaarboek 51 telt 13 bladzijden met daarop ook nog eens 19 kleine en grote foto's. A la bonne heure! Kroniek jaarboek 1952, die nu aanvangt zal uitkomen op 12 bladzijden inclusief 19 foto's. De Pennelikker heeft gedaan wat hij beloofde: korter en meer foto's. Maar de jaren daarvoor vrat de kroniek veel meer ruimte, zoals de uitdrukking luidt in tijdschrijverskringen. 42 bladzijden in

het jaarboek '47; 37 bladzijden in jaarboek '48; 39 in jaarboek '49 en tenslotte 22 bladzijden in jaarboek 1950. De beschrijving van de omvorming van een vermaarde kostschool tot een in den beginne eng en angstig kleinseminarie heeft veel papier gekost, maar nu in de jaren vijftig kan het kort en bondig. Verder vooruitkijkend naar de roaring sixties: lappen en lappen van kronieken met ruim vijftig tot ruim 60 pagina's, alsof het niets kostte. Maar er ging toen ook iets belangrijks verloren: de priesteropleiding van het bisdom Roermond en uiteindelijk ook het voortgezet of middelbaar onderwijs van hoog niveau in Kerkrade, de Oostelijke Mijnstreek op het randje van Nederland, een zeer Europees plekje. Het zou toch geweldig zijn als de thans onbenutte ruimtes op Rolduc een echte onderwijsbestemming kregen, zoals een wetenschappelijk centrum, gelieerd aan Maastricht University, een paar nieuwe faculteiten, bijvoorbeeld archeologie, geschiedenis, plantkunde, biologie of een good old brede middelbare school, die zich openstelt voor alle Europese leerlingen en heel wat smaken onderwijs van hoog tot iets lager aanbiedt. Niet om nostalgisch te doen als oud-leerling, maar om deze unieke historische plek, die zo intact en authentiek bewaard is gebleven, weer betekenis te geven, naast de betekenis van sjiek hotel en het verstopte grootseminarie van het bisdom Roermond. Een andere gedachte: zouden de Augustijner Koorheren niet kunnen terugkeren op Rolduc? Deze 'club' bestaat nog wel, maar waar te vinden?

De eerste poging tot jongerenonderwijs te komen op Rolduc is gedaan door de gemeente Kerkrade. Na de ondergang van het College Rolduc in 2011, vermalen in de onderwijsbureaucratie, heeft deze gemeente de minister van

basis- en voortgezet onderwijs Dennis Wiersma (VVD) erop gewezen dat in de gemeente Kerkrade al meer dan tien jaar geen school meer is voor voortgezet onderwijs. En of de minister zou willen meewerken aan althans goedkeuren de oprichting van een nieuwe school voor voortgezet onderwijs in Kerkrade, genaamd de Martin Buber School, ter vervanging van ter vervanging van het college Rolduc. Genoemde minister wil daar niets van weten en tegen deze beslissing heeft de gemeente meteen bezwaar aangetekend. Dat meldt de Nieuwsbrief Rolduc, jaargang 1969 van Jo Kunnen, nummer 14, gedateerd 10 augustus 2022. Deze nieuwsbrief verwijst naar een bericht in Dagblad De Limburger van 24 mei 2022.

Is er dan nog hoop voor Rolduc als school voor opgroeiende jongens en meisjes, of een andere vorm van onderwijs? Nadenkend en rondlezend over deze vraag kwam ik in een **bundeltje preken van de heilige Augustinus** [bisschop van Hippo en inspirator van alle kloosterlingen over de hele wereld die zich Augustijn of Augustijner Koorheer noemen] een inspirerende tekst tegen van de oude Augustinus uit zijn pastorale en episcopale jaren. Hoop is er altijd, het laatste wat uit de doos van het ongeluksbeeld Pandora kwam na alle ellende van bisschoppen, onenigheid, mijnschade, geldgebrek, onverschilligheid, ontkerkelijking, leerlingenterugloop, besluiteloosheid, vroomsigheid, was een engeltje met spierwitte vleugeltjes, dat de slachtoffers van alle ellende ging opzoeken om te troosten te helpen en te genezen.

“De hoop wordt met een ei vergeleken”, zegt Augustinus in zijn preek te Carthago in het jaar 410 of 411 AD. “De hoop heeft immers de werkelijkheid niet bereikt; ook het ei is al wel iets, maar nog geen kuiken,” aldus Augustinus. En deze

mooie beeldspraak bouwt Augustinus uit tot een algemene stelling: “De hoop spoort ons dus aan het tegenwoordige gering te schatten en uit te zien naar het toekomstige; wat achter ons ligt moeten wij vergeten. Er is dus niets zo vijandig aan de hoop als achteromkijken, dat wil zeggen onze hoop stellen op wat voorbij glipt en voorbijgaat; wij moeten haar (i.e. de hoop) integendeel stellen op datgene wat ons nu nog niet gegeven is, maar eens wel zal gegeven worden en dan nooit meer zal voorbijgaan.” Augustinus doelt hier natuurlijk op de belofte van eeuwig leven en eeuwige vrede op een hemelse aarde. Later in zijn preek verwijst hij ook naar de verwoesting en plundering van Rome door de Visigothen en niet lang daarna door de Vandalen, waarmee het westelijk deel van het Romeinse rijk jammerlijk aan zijn einde komt. “Hoeveel ellende er op aarde ook is, kijk niet terug, maar denk aan de hemel”, is de boodschap van de heilige bisschop naar aanleiding van de evangelietekst aan het begin van hoofdstuk 11 van het evangelie van Lucas, vlak nadat Jezus zijn leerlingen heeft leren bidden met het 'Onze Vader'. Die tekst gaat over een parabel van Jezus over een man die midden in de nacht aanklopt bij een vriend en hem vraagt hem drie broden te geven, omdat hij plotseling een vriend op bezoek heeft gekregen en niets heeft om die man voor te zetten. Vraagt Jezus: zou die man dan weigeren de broden te geven, omdat alles al gesloten is in huis en hij niet kan opstaan, omdat al zijn kinderen om hem heen liggen te slapen? Nee, zegt Jezus: als hij al niet opstaat omdat het om zijn vriend gaat, dan zal hij toch de broden gaan pakken en geven om het onbescheiden aandringen van de nachtelijke klopper. En dan volgen voor mijn gevoel de mooiste woorden van Jezus van alle evangelies: “Vraagt en u zal gegeven

worden, zoekt en gij zult vinden, klopt en er zal worden opengedaan, Want al wie vraagt verkrijgt, wie zoekt, vindt en voor wie klopt, doet men open.” Jezus boodschap is niet: “wacht maar tot je in de Hemel bent” Daar ben ik erg blij om, want St. Augustinus heeft natuurlijk niet voor niets iets tegen achteromkijken en het verleden bestuderen.

Augustinus geeft zich rekenschap van zijn verleden en rekt er tegelijk mee af in zijn welbekende “Belijdenissen”. In de aanhef van zijn tweede van de in totaal 13 boeken schrijft hij “Ik wil mij in het geheugen roepen mijn oneerbaar verleden en de vleeschelijke verdorvenheden mijner ziel. Want eens in mijn jeugd brandde ik van verlangen om mijn verzadiging te vinden in helsch genot en schaamde mij niet voor een woekergroei van allerlei lichtschuwe minnarijen.”

Augustinus bij zijn spectaculaire bekering van overrijpe puber en alerte Schürzenjäger alias rokkenjager, heeft wel degelijk achteromgekeken in de hoop op een vromer leven in Gods liefde. En zo heb ik dat zelf ook gedaan met het beschouwen van ongeveer vijftig jaar kronieken van een belangrijke onderwijsplek in Nederland en Europa in de hoop op behoud en zelfs uitbouw van deze traditie. **Ik ben het met kerkvader Augustinus grondig oneens dat je niet moet achteromkijken als je hoopt dat er in de toekomst iets gaat gebeuren of veranderen.** Het verleden is datgene, waaruit de toekomst voortkomt. Grondig bekijken van het verleden leidt tot sneller in vervulling gaan van datgene waarop je hoopt, omdat je weet wat mogelijk is in de toekomst.

Maar kom, ik moet verder met schooljaar 1951-1952. En na deze lange verzuchting als inleiding, precies midden in het

volgende lustrum. Verder en vooral kort en bondig dus. Met veel dank aan de lezer voor zijn of haar geduld!

Vlak voor het begin van het nieuwe schooljaar op 1 augustus krijgt Kerkrade een nieuwe burgemeester in de persoon van mr. C. Becht, voordien burgemeester van Soerabaja in Nederlandsch Indië en daarna in Vaals. Hij zal zijn pappenheimers in Kerkrade goed hebben kunnen verstaan want de dialecten van Vaals en Kerkrade zijn qua spreekmuziek en taal zeer verwant aan elkaar. Becht bleef in Kerkrade maar tot 1957. Hij ging naar Tilburg als burgervader.

Op vrijdag 3 augustus wordt de allereerste editie van het WMC, het Wereldmuziekconкурс, in Kerkrade geopend, toen nog bescheiden het “Internationale Muziekconкурс” geheten. De kronikeur meldt met ingehouden trots dat veel bezoekers van het IMC ook een kijkje komen nemen op Rolduc. Of ook hele muziekgezelschappen op Rolduc worden ondergebracht op de slaapzalen van de jongens, zoals in later jaren toch wel gebeurde, daarover vernemen wij niets in de kroniek. “Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.” Deze kreet van Horatius (Ars Poetica 343), vertaald naar de letter: “Hij krijgt alle stemmen (of punten) die het nuttige met het aangename verenigt”, vandaag de dag gepopulariseerd als: “Je moet altijd het nuttige met het aangename verenigen, hoor”; deze kreet dus slaat op het ereconcert, dat op 5 augustus op de grote cour gegeven wordt door het Deense muziekcorps “Harmonieorkestret Tonica”. Rolduc is volgelopen met deelnemers aan de Sociale Studieweek, zoals elk jaar in de grote zomervakantie en dan is het natuurlijk erg fijn om aan al die doorgeleerde Heren en Dames (zeer

utile) wat vermaak (dulci) te presenteren in de vorm van een mooi openingsconcert. Hulpbisschop Hanssen komt een dag te laat naar de Studieweek en mist de mooie muziek. Hij vertrekt ook weer te snel, al na twee dagen, om de muzikale sluiting van deze belangrijke week mee te krijgen: een orgelconcert door Rolducs eigen organist Zeijen op zaterdag 11 augustus met het knapenkoor “Union Choral” uit Anchel, dat enige liederen zingt. Het is niet duidelijk of dit ook gasten van het IMC zijn geweest. Na enig rondploeteren op Internet is niet duidelijk of Anchel echt een geografische naam is of een persoonsnaam. Ik houd het voorlopig op een hoorfout of een vergissing van de kroniekschrijver. De naam van het knapenkoor ziet er Frans uit, maar ook met die informatie kom ik niet verder. Heet dat knapenkoor soms The Angels?

De vermelding bij zondag 26 augustus doet mijn wenkbrauwen een stuk omhooggaan: De kerngroep van de K.A.B. van de Domaniale mijn houdt in onze kerk haar recollectie, een soort RK bezinningsdag. En die kerngroep is nou net het RK topkader van de mijnwerkers van de Domaniale, die door hun ondergronds gewroet de kleinrolducse vleugel en de prachtige oude kerk zelf ernstig bedreigen met verzakkingen en scheuren. Rolduc is toch wel erg gastvrij.

Voor klein Rolduc staat het begin van het nieuwe schooljaar in het teken van een grondige verbouwing om de gevolgen van de mijnschade te repareren. Indrukwekkende foto's laten dat goed zien. Er is ook beter nieuws. Het klokkencomité biedt Rolduc drie nieuwe klokken aan voor in de kerktoren en een monumentencommissie laat de commissie het monument voor de gevallen van de Tweede

Wereldoorlog in de kruisgang onthullen en ook inzegenen, ongetwijfeld. De Johannes-, de Maria- en de Servatiusklok, worden pas op zaterdag 8 september in de toren gehesen na een episcopale wijding.

De Johannesklok, die het Angelus dagelijks zal gaan kleppen om 12.00 uur, is genoemd naar **Johan van Weede**, die als beginnende leerling van Rolduc op dertienjarige leeftijd overleed in 1870 tot groot verdriet van zijn ouders uiteraard. Zij schonken aan Rolduc de eerste **Johannesklok**¹ in het begin van de jaren zeventig van de negentiende eeuw.

De nakomelingen van deze ouders hebben besloten om na het roven van de klokken door het leger van nazi-Duitsland om ze om te smelten tot kanonnen opnieuw een Johannesklok aan Rolduc te schenken. Namens Johan en zijn hele familie spreekt mevrouw Cornelia Proper – Vaesen van der Weede op maandag 3 september de bisschop en de president toe om de klokkengift toe te lichten. “Dat de metalen tong der klokken steeds de kracht der gebeden van onze oom Johan van Weede moge blijven verkondigen tot zege van Rolduc en al zijn bewoners”, aldus mevr. Cornelia Proper -Vaessen van Weede 's middags in de eetzaal bij de plechtige overdracht. De schrijver van een apart stuk daarover in jaarboek 52 is ervan onder de indruk, vooral ook van wege het feit, dat het voor de allereerste keer in de Rolducse geschiedenis is dat een dame “in onze eetzaal het woord heeft gevoerd tegen onze bisschop en de president.” “Uniek” noemt hij het zelfs. Who is afraid of Virginia Woolf? vraag ik me dan af. Een vrouw met het hoogste woord op een

¹ Zie RWB pagina 68.

kleinseminarie? Het tekent de tijd en toch ook ingebakken vrouwenangst.

Daarmee zijn de zomerfeestelijkheden ten einde, kunnen de jongens terugkomen en de retraites beginnen. Ze komen dinsdagavond 4 september. Er wordt geen aantal genoemd en dat is voor een kroniek een veeg teken. Inderdaad het zijn er wel dertig minder dan het jaar daarvoor. Rolducs bevolking zakt van 398 naar 368 jongelui. Dat is nogal een hap volgens het overzicht op blz. 54 van het onvolprezen boek "Het vierde Rolduc". Woensdag 5 september is de dag van uitpakken en inruimen, boeken verzamelen, hernieuwd kennismaken met ouwe jongens, wennen aan de geur van het huis en de aanwijzingen van de surveillanten, innerlijk intussen benieuwd naar de nieuwe kennis van komend jaar om tenslotte in het begin van een dagenlange redemptoristenretraite te ploffen op zoek naar innerlijke en ontvankelijke stilte. Sorry, zo heb ik het zes jaar lang ervaren, die eerste dagen.

Op donderdag 6 september staat er wel een hele schamele en waarschijnlijk ook foute vermelding: “In het Blindeninstituut te Grave viert onze oud-portier, nu **Broeder Caesarius**², zijn zestigjarig professiefest. Wij wensen hem het beste voor het volgende decennium.” In het jaarboek van 1942 (blz 154) staat een uitgebreid verhaal over deze broeder, geboren als Peter Dor in Chevremont in 1867, bij gelegenheid van zijn gouden professie, gevierd in het R.K. Doofstommeninstituut in Sint-Michielsgestel. Broeder Caesarius moet ongeveer 84 jaar oud zijn bij zijn 60-jarig jubileum als broeder van de Beijart. Het kan dus zijn dat zijn ogen zodanig achteruit zijn gegaan dat hij in het Blindeninstituut beter op zijn plek is. Ik ben zo vrij hier enige slordigheid bij de kroniekschrijver te constateren, gepaard aan nonchalance. Ik kan hem hier horen denken: het is maar een broeder!! Maar deze Peter

² Zie ook het jaarboek 1924 , pagina 52. Van Seminarieknechten. Men schrijft ook vaak - Cesarius-.

Dor, lees het verhaal in jaarboek 1942, die in 1879 op 12-jarige leeftijd niet als leerling, maar als een soort ondergeschoven knechtje door zijn ouders naar Rolduc werd gebracht, heeft zich in 1889 losgemaakt van Rolduc, is ingetreden bij de al genoemde broeders van Maastricht, die hem naar het Doofstommeninstituut stuurden, waar hij zich tot een ware autoriteit in het omgaan met en het onderwijzen van doofstomme kinderen ontwikkelde. Ik kan er niks aan doen, maar die wens over het volgende decennium klinkt toch echt als “Dan ben je 94, ouder zul je toch wel niet worden, broedertje.” Bij priesterjubilea staat er altijd “Wij feliciteren” in de kroniek. Hier niet. Als lezer zou ik hier toch op zijn minst iets willen lezen hoe het met de diamanten jubilaris gaat. Ik wacht met spanning het In Memoriam af in de kronieken van Rolduc³.

Op zaterdag 8 september luiden de nieuwe klokken na jarenlang stilzwijgen vanwege afwezigheid door brute roof in de oorlogsjaren. Een proef, natuurlijk. Maar dat moet toch een indrukwekkend moment zijn geweest met veel kippenvel en een dichtgesnoerde keel. Voor het echie luiden ze een week later: ze luiden tijdens de tweede avondstudie op zaterdagavond de zondag in. De leerlingenretraite eindigt op zondag 9 september met een donderend Te Deum na de hoogmis. Al vier dagen op Rolduc en nog geen boek open gehad!! Maandagmorgen 10 september: aan de slag jongens!!

Dit is ook de dag, waarop mijn eigen leraar Engels Chrit Meertens uit Maastricht voor het eerst Engels zou gaan doceren op Rolduc. Maar dat moet nog effe wachten, want

³ In het jaarboek 1961 wordt vermeld dat Cesarius op 3 januari 1961 op 93-jarige leeftijd is overleden.

pas op 28 februari 1952 doet 'Blackie' zijn doctoraalexamen aan de Rijksuniversiteit van Groningen. Tot die tijd wordt hij nog vervangen door 'de heer Heuts', die in geen enkele lerarenlijst te vinden is.

In plaats van de recent plotseling overleden dr. Baks komt dr. Appelman de jaarlijkse longfoto van ongeveer iedereen op Rolduc maken. Er komt geen informatie verder in de kroniek, dus vlekjes zullen er wel niet gezien zijn.

Van twee mensen wordt dit najaar het overlijden gemeld in de kroniek: op 28 september overlijdt Dr. Thywissen of Thijwissen te Maastricht. Hij krijgt een uitvoerig In Memoriam mee in het jaarboek en de president en enkele leraren wonen zijn begrafenis bij. En toch was hij geen oud-leerling, maar wel vanaf 1901 twintig jaar leraar Wis- en/of Natuurkunde op Rolduc. Op Goede Vrijdag 1951 vierde hij nog zijn gouden priesterjubileum. Zijn belangrijkste wapenfeit: de oprichting van een RK HBS en Gymnasium te Maastricht vanaf 1920. De tweede overledene is dr. L. Veeger, oud-leerling 1893-1899, nooit aan filosofie of theologie gedaan, nooit gewijd. Veeger, overleden te Almelo in de nacht van 22 op 23 oktober, in de leeftijd van 71 jaar. Hij wordt in de kroniek niet herdacht vanwege zijn verdiensten voor de RK kerk, maar vanwege zijn werk als huisarts en zijn principiële katholieke levenshouding. Hij wordt ook geroemd om zijn liefde voor Limburg en de Limburgers, opgedaan op Rolduc en later gerijpt in zijn Limburgse praktijk.

Vier dagen na het moeizame begin van het schooljaar valt iemand bij toeval op dat er in de avonduren vanaf Rolducs voetbalveld een geweldig vuurwerk te zien is boven

Herzogenrath. Het gaat om het jubileumfeest van een Duitse fabriek. Feestelijk, zeker maar niet gerelateerd aan de opening van het schooljaar. Dinsdag 2 oktober wordt er flink wat ruimte gemaakt in de dagorde (recreatietijd verkort, lof vervroegd en de studie) om 's avonds tijd te reserveren voor een lezing van de 'heer L. Huizinga' over de Indonesische samenleving en welke vreemde cultuurstromingen op die samenleving invloed gehad hebben.

En dan staat er bij 5 oktober: “Een **Oberprima** uit Duisberg komt Rolduc bezichtigen.” Ik denk dat er mensen zijn die nu denken dat er een beroemde balletdanseres aan de Heijendahllaan voorbijgekomen is. Helaas: De Oberprima is de hoogste gymnasiumklas van een Duitse school. Die hoofdletter 'O' hoort er echt bij want zo spellen ze nu eenmaal Substantive in het Duits. Op zondag 7 oktober, dus na een hele maand, mogen de ouders van de jongste leerlingen voor het eerst hun spruit bezoeken. Er vallen nogal wat traantjes aan de poort als ze weer vertrekken. Logisch, want een kleine week later (op 13 oktober, natuurlijk) voltrekt zich een kleine ramp in de toch al zwaar getroffen Klein-Rolduc-vleugel. Iemand laat een waterkraan open staan op een slaapzaal en het nieuwe plafond in de eetzaal komt naar beneden... De provisor zal eerder met zijn tanden geknarst hebben dan traantjes gelaten. Rolduc blijkt over een eigen Radio Omroep te beschikken, natuurlijk R.R.O. geheten. De radiojongens steken op 13 oktober voor het eerst hun nek uit met de weergave via luidsprekers van het radioprogramma “Negen heit de klok”. Dat is een soort voorloper van het later immens populair geworden satirische

programma “Farce Majeur”. Alexander Pola deed al mee, maar begonnen in 1948, hield “Negen heit” er in 1954 al mee op na 222 radio-uitzendingen. Bijzonderheid: het vrolijke en licht spottende “Negen heit de klok” werd door de KRO in de zes weken van de jaarlijkse Vastentijd, voorafgaande aan Pasen **niet** uitgezonden. De snaaksheid en lol van het programma vond men niet passen in een vasten. Tja die jaren vijftig waren nog lang geen jaren zestig. Het waren vaak de jaren van de opbloei van het verenigingsleven. Zo krijgt Rolduc er aan zweefvliegclub bij met een echte moderator in de persoon van een R.D., namelijk Jef Penders uit Voerendaal, die ruim tien jaar onderprefect en prefect van Klein Rolduc was, en later bouwpastoor en pastoor op het Zuid-Limburgse platteland. Hij was ook een van de laatste oud-leraren die nog reünies bezocht, ook na het jaar 2000. Jef Penders overleed te Gulpen op woensdag 27 januari 2021. Op 6 april zou hij 101 geworden zijn en 75 jaar priester. Hij was de oudste priester van het Bisdom Roermond.

Het Orkest zonder naam van de KRO (1946-1954) komt voorbij met populaire liedjes en deuntjes. Het speelt een hele middag op dinsdag 16 oktober en dat werkt tegen heimwee, zou ik zeggen. Op dinsdag 23 oktober wordt opnieuw met een plechtige hoogmis het feest gevierd van de beschermheilige van Rolduc, **“De heilige Romeinse maagd en martelares Daphne⁴”**. Zoals wij al eerder meldden heeft de bekende Limburgse (kerk)historicus, theoloog en diaken dr. Régis de la Haye aangetoond **dat deze heilige verzonnen is**. (“Toegewijd aan de Dienst van God” blz 375). De halftrimester-studiepauze is door de president weer vastgesteld in de periode van 1 tot 5 november, zodat

⁴ Foto van het gebeente van Daphne uit een album uit 1900 – 1924. In RWB staat ook een foto ervan en is er een paragraaf over op pagina 66..

uitgebreide liturgie voor Allerheiligen en Allerzielen achterwege kan blijven.

R.D. Mathijs Berkels, wreed bijgenaamd De Fien en Fientje, slaagt op 8 november voor zijn M.O. Aardrijkskunde en gaat een lange periode lesgeven in aardrijkskunde met vaak verrassende vondsten in zijn lesmethode. Berkels wordt op de dag na de uitslag van zijn examen door de President zelf in de eetzaal toegesproken en ook nog eens met handgeklap gehuldigd. En natuurlijk komt er een onmiddellijk sigaarverlof, zowel 's middags na het diner als 's avonds na het souper. En er zit meer in het vat. De dag na de sigaren is er een film in de aula: “Francis, de sprekende ezel”. Geen vleiene naam voor een leraarsfeestje, maar de film is een groot lachsucces. Bovendien is Francis geen ezel, maar een muilnier (‘mule in de oorspronkelijke Engelstalige titel), dat wil zeggen dat zijn moeder een merrie is en zijn vader een ezel.

De R.R.O maakt furore: voor de eerste keer worden op zondag 18 november de regionale en misschien ook nationale voetbaluitslagen omgeroepen via de RRO. De kronieker is zeer beknopt met informatie hoe dat technisch ging. Het fameuze filosofenfeest Sint Katrien (25 november is een dag opgeschoven naar 26 november. Ik lees geen reden, maar moet aannemen dat het organiseren van feestelijkheden op een bomvolle zondag te moeilijk is. Want in de middag om twee uur wordt er in de aula via de radio de voetbalwedstrijd Nederland-België gevolgd. Een afknapper, want eindelijk winnen de Belgen eens een keer en nog wel met 6-7. En dan is er 's avonds nog een belangrijk klankbeeld van de RRO te beluisteren: “De weg der werkers” over de geschiedenis van

de arbeid en van de arbeidende mens in ons vaderland. Klankbeeld? En typisch jaren vijftig woord voor radio-documentaire: een soort informatief hoorspel, waaraan, ondanks de naam geen enkel beeld te pas komt. Voor mijn gevoel een intellectueel kakwoord. Soit.

Door de verschuiving van Sint Katrien naar de maandag valt het overlijden van dr. H. Verhagen (om kwart over elf 's ochtends in het Mariaoord te Kerkrade) precies op de filosofenfeestdag. In het jaarboek 1952 wordt aan deze man het langste In Memoriam gewijd (acht hele pagina's en een grote foto voorop), vergeleken met de ruimte die aan het overlijden van diverse andere belangrijke geestelijken en leken werd besteed. Dr. Henricus J. Verhagen (1869- 1951) was een echte Grunninger, kreeg zijn opleiding tot priester aan het kleinseminarie in een noordelijk bisdom, maar was toch leraar wiskunde op Rolduc

Van 1894 tot 1919, in welke periode hij ook promoveerde aan de Rijksuniversiteit Groningen. In 1919 werd hij benoemd tot aalmoezenier van sociale werken, een bisdomfunctionaris met de speciale opdracht om arbeiders en hun gezinnen voor het geloof te bewaren en hen te helpen bij arbeidsconflicten. Verhagen maakte zich zeer verdienstelijk bij de opbouw en uitbouw van de RK kerkelijke organisatie in de mijnstreken van Zuid-Limburg. Hij kende de bekende Herman Schaepman (1844-1903), dichter en de eerste priester die in het Nederlands parlement werd gekozen. Schaepman was een van de leraren van Verhagen en ook dr. Poels kende hij goed. Ondanks het overlijden van zo'n belangrijke geestelijke gaat het kuuzjenfeest gewoon door. Voor heel Rolduc is het toneelstuk, dat de filosofen altijd brengen op hun feest, altijd

iets waarna met spanning wordt uitgezien, ook al omdat men altijd probeert de titel van het stuk geheim te houden. In 1951 brengen de filosofen één dag na Sint Katrien de thriller '**De wraak van Bantanadar**' op de planken. Het stuk wordt uitvoerig besproken in de toneelrubriek van het jaarboek 1952 door J.D. Deze verder niet bekende recensent en toneeldeskundige opent de lijst van besprekingen van al de voorstellingen op Rolduc met een lange beschouwing over de waarde van het jeugdtonaal in pedagogische zin en ook met het oog op de persoonlijkheidsvorming. Die waarde is er mits er veel meer aandacht besteed wordt aan het zorgvuldig instuderen en behandelen en uitleggen van een toneeltekst. Liefst over vele maanden van een schooljaar. Voor een Halfvastenstuk zou men al meteen aan het begin van het school jaar met het instuderen moeten beginnen. Ook zou in het geval van Rolduc van het stuk veel meer clubs een bijdragen kunnen leveren aan de productie door samen te werken aan ontwerp van kostuums en decor en ook het maken van 'props' door bv een knutselclub. En dan komt een typische toneelrecensie van het Rolduc uit de jaren vijftig. Samengevat: pappen en nathouden. Het stuk, dat qua titel niet te achterhalen is op ons moderne Internet, is een slechte keuze geweest, want het is een stuk van onvoldoende literair gehalte, onder de maat, maar toch spannend, al heeft het geen goede opbouw, steunt het op goedkope effecten, wordt er soms met dilettantisme gespeeld, is het langdradig; kortom onder de maat, maar wel spannend, al deugt het slot niet en komt er geen bevrijdende ontknoping. En dat laatste ligt aan het feit, dat de toneeltekst een "bewerking voor heren" heeft ondergaan. Dat betekent dat alle vrouwenrollen eruit zijn geschrapt. Achter het woordje 'ondergaan' staat in

de recensietekst een uitroepteken tussen haakjes. Dat betekent dat de heer P.D. daar erg kwaad over is en misnoegd, maar dat hij dat niet echt wil laten blijken. Dus, en niet voor de eerste keer op internaat, kostschool en kleinseminarie: “Ganz ohne Weiber geht die Chose nicht; ganz ohne Sonne blüht die Rose nicht. (uit “Die Csárdàs Fürstin” van Emmerich Kálmán).

Maar toch: spannend, een succes, want een voortreffelijke regie van R.D. Guus Jansen. Zo schrijf je dus een Rolducse recensie, terwijl ik me afvraag; waar kan ik de oorspronkelijke, authentieke tekst van dit stuk vinden om te zien hoe het verhaspeld en verknipt is?” Zou Bantanadar soms een anagram zijn? Het zou me niets verbazen gezien de ingebakken arrogantie van de wijsgeren ten opzichte van het 'plebs' van de Cour.

De kroniekschrijver vermeldt op vrijdag 30 november dat de overleden aalmoezenier van sociale werken dr. H.J. Verhagen onder overweldigende belangstelling begraven wordt. In tweeërlei opzicht natuurlijk, maar de chroniqueur vergeet te vermelden waar. Dat had na acht pagina's In Memoriam best nog even erbij gekund. Zo beknopt hoeft nou ook weer niet! Het Mariafeest van de onbevleete ontvangenis wordt niet met name genoemd. Wel dat de plechtige hoogmis door de KRO wordt uitgezonden en dat onder het lof iedereen weer opnieuw wordt toegewijd aan Maria. Half december is het zweten en blokken, want de composities, de eindproefwerken van het eerste trimester, staan voor de deur. Maar er zijn mensen die van elk examen een feest kunnen maken. Zoals R.D. Jan Bohnen, slechts voor twee filosofiejaren oud-leerling, die in 1935 al zijn MO-examen

Nederlands haalde na vijf jaar onder-prefect van Klein-Rolduc te zijn geweest. Hij behaalt op 20 december 1951 eindelijk zijn doctoraal Nederlands aan de Universiteit van Nijmegen. Hij werd geëxamineerd onder anderen door twee oud-leraren van Rolduc. Dat staat er, maar bedoeld is waarschijnlijk oud-leerlingen, durf ik na een uur zoeken en bladeren wel te poneren. In ieder geval kwam het zover dat na afloop van het examen in de hal van de aula de verse doctorandus, zijn vrienden en examinatoren spontaan het 'Lève Rolduc' zongen. Of Jan Bohnen veel aan zijn opleiding en doctoraalexamen gehad heeft in het onderwijs? In 1953 al werd hij directeur van 't Kleesj in Zitterd en in 1961 pastoor van de OLV-basiliek in Maastricht, waarna in 1973 zijn emeritaat intrad.

Op zaterdag 22 december gaan de jongens voor de Kerstvakantie naar huis, maar die dag eerst nog een studie en de laatste compositie. Daarna moeten de heren leraren nog even vergaderen over de punten en dan valt voor hen ook de stilte van de kersttijd. Velen gaan op pad, maar wie blijft mag naar de Nachtmis met Kerst in de kapel van de Zusters.

Midden in de Kerstweek op vrijdag 28 december overlijdt te Maastricht rector **Jos.**

Cremers⁵. Hij was van 1899-1909 leraar op Rolduc, maar hij was nog veel meer. Hij gaf als leraar Natuurlijke Historie op Rolduc, een vak dat nu 'biologie' zou heten. Hij gaf geen les uit boeken en had een hekel aan het

geven van proefwerken. In Jaarboek 1952 staat een sympathiek In Memoriam van de hand van dr. E.M. Kruytzer (1896-1970), ook een bioloog in een zwarte pak met boordje, maar dan met een formele opleiding anders dan rector Jos Cremers. Deze komt over als een enthousiaste auto-didact een over-enthousiaste natuurbeschermer. Na een korte loopbaan als leraar op Rolduc, mag Cremers van de bisschop naar buiten als kapelaan in Breust bij Eijsden. Op dat punt beginnen de urenlange zwerftochten van de rector door de natuur. Hij is in 1910 in het Sittards Oranjehotel een van de oprichters van het **Limburgs Natuurhistorisch Genootschap** en later het bijbehorende Museum in d'n Heksenhook in Maastricht. Later wordt hij benoemd tot rector in Raath bij Bingelrade, rector van de huiskapel van het kasteeltje Raath aan de Kruisstraat in Bingelrade. Ook al geen superdrukke job, waardoor de rector nog meer tijd krijgt voor de wilde bloemen en planten en dieren in de Limburgse natuur. Rector Jos wordt in 1939 emeritus, maar blijft niet stilzitten in de natuur. Rector Cremers is in een

⁵ Zie RWB pag 197 daar staat hij in de bovenste rij naast Nagant. De foto hierboven is uit een fotoboek van het jaar .1906-1907

ver verleden 10 jaar biologieleeraar geweest op Rolduc. Dat heeft niet zozeer bijgedragen aan zijn enorme verdiensten voor de natuurstudie en de natuurbescherming in Limburg. Wat wel bijdroeg was het benoemingsbeleid van de Limburgse bisschoppen. Door hem pastoraal niet al te zwaar te belasten gaven ze hem de kans zijn expertise uit te bouwen tot nut van het algemeen.

Geen schokkende gebeurtenissen in de eerste weken van het brandnieuwe jaar 1952, zo meldt de kroniek en daarmee kan op de avond van maandag 14 januari het tweede trimester van start gaan. Het blijft tot maandag 21 januari stil op alle fronten, maar dan horen we toch eindelijk iets van Koning Winter: de eerste sneeuw van deze totnutoekwakkelwinter valt en wel in zo'n hoeveelheden dat er op de cour sneeuwgevechten kunnen uitbreken. Een sneeuwvechter krijgt op de cour een gemene ijsbal op zijn oog en moet naar de infirmerie worden afgevoerd. Omdat het Internationale Bidweek is komt een pater assumptionist spreken over Kerk en Communisme in Rusland. Ook nu zou dat nog een heel actueel onderwerp zijn, maar dan anders na de val van de muur, het afbrokkelen van het rode machtsblok en bloedige pogingen van Poetin om verloren terrein terug te winnen. Het is donderdag 24 januari en waarom niet: Rolducs prefect heeft een ongeluk met zijn bromfiets gehad en is daarvan gelukkig opgeknapt. Daarom mag vanaf drie gym na het souper iedereen een sigaar opsteken, als hij wil. Omdat het leerproces van het kleinseminarie echt nog een beetje op gang moet komen is er gelukkig tijd voor andere nuttige dingen. Twee Norbertijnen komen de misweek nog eens

overdoen. Dat is een kleine cursus over wat een dagelijkse mis eigenlijk is, welke liturgie en rituelen en gebeden daarbij komen kijken en wat er van de celebrant verwacht wordt. Heel nuttig op een kleinseminarie. Dat was geen hele week, maar een vluggertje van enkele dagen vanaf dinsdag 29 januari en op vrijdag 1 februari is het alweer gedaan en dan wordt tot besluit een zogeheten missa sicca opgedragen. Letterlijk betekent die kreet: een droge mis, dat betekent natuurlijk een mis zonder wijn en water. En dan ook zonder het symbolische brood in de vorm van een hostie, zonder offertorium, zonder consecratie en alle gebeden daarom heen en zonder communie. Is dat wel een mis? Vooruit, een zeer stil en superkort misje voor noodgevallen.

Zaterdag 2 februari is Maria Lichtmis en van dit Mariafeest maken de nieuwe, jonge Mariagardisten gebruik om tijdens het lof hun opdracht aan te nemen en uit te spreken. De nieuwe burgemeester van Kerkrade, mr. C. Becht wordt officieel op Rolduc ontvangen en dan speelt de pas in Amsterdam opgerichte (1950) Toneelgroep Puck in de aula "Joseph in Dothan van Vondel. Het verhaal over Jozef in Dothan is te vinden in Genesis 37. Deze opvoering door een professionele toneelgroep, die zich vooral richt op opvoeringen voor jongeren, krijgt een goede recensie in het jaarboek. Dat is wel eens anders geweest bij eerdere opvoeringen van dit moeilijke Vondelstuk. Bijvoorbeeld in het Dothan-Jaar 1937, toen 'Dothan' gekozen werd voor het traditionele Halfvastentoneel op 7 maart 1937. De jongeren onder het publiek kloegen dat het weer zo'n zware en vooral saaie draak was. En de recensent wees erop, dat de meeste

spelers dilettanten waren en te jong, “niet door de jaren gerijpt”, zoals hij dat uitdrukte. En ook dat de reien niet gezongen werden, maar gedeclameerd. Niettemin werd het drakerige stuk nog een tweede keer in Rolducs aula op de bühne gebracht op 25 april 1937 ten bate van de Sint Vincentiusvereniging. Hoe anders was dat bij Toneelgroep Puck. “Zo moet het nou, zie je wel het kan, Vondel spelen vandaag de dag”, lijkt de recensent te willen roepen. Puck bracht een Vondeltoneel, een toneel met een doorleefde interpretatie op basis van de Vondelteksten. “Niet alle stukken van Vondel zijn voor het toneel ongeschikt”, juicht hij. Maar deze Joseph was bij Puck dan ook al op 16 september 1950 in première in de Amsterdamse stadsschouwburg en al verscheidene malen gespeeld. Vandaar dus. Overigens bestaat deze toneelgroep nog steeds, zij het dat de naam in 1961 veranderde in Toneelgroep Centrum. Het waren zeker niet de eerste de besten die zich op Maria Lichtmis 1952 bereid toonden om Rolducs Vondelfiemel, sorry traditie natuurlijk, hoog te houden. Blijft de vraag: is die Becht, de nieuwe burgervader van Kerkrade nu wel of niet uitgenodigd om het toneelstuk te zien?

Februari is een rare maand tout court, te weinig dagen en dan om de vier jaar stiekem een dag erbij. Maar de Rolducse februari van 1952: niet raar, maar gewoon te bont. Op zondag 3 februari beleeft het kleinseminarie een unicum: alle jongens maken vandaag hun eigen bed op, omdat de zusters zo de tijd krijgen om na de Hoogmis ook de film over Fatima te gaan zien net als iedereen. Vooruit voor één keer, als die knapen er maar aan gedacht hebben om het

beddengoed helemaal terug te slaan, zodat al die stinkbedden eens goed kunnen luchten. Daarover lees ik niks. Wel over iets anders en iets totaal onbegrijpelijk.

Maandag 4 februari: “De leerlingen van de grote studiezaal (dwz leerlingen van de drie hoogste gymklassen) gaan vanaf vandaag iedere avond na de tweede studie even naar buiten om **een rokertje** op te steken. Een rokertje, een rokertje: het gaat hier wel over filterloze sigaretten. En er staat niet: zij mogen naar buiten gaan, maar zij gaan naar buiten. Alsof het een dringend advies is van bovenaf, dat je niet zomaar naast je neer kunt leggen. “Doe nou maar, mijn jongen, het is zo goed voor je: je zult eens zien...” Honderd keer BAH! En duizend keer FOEI! Met doorgerookte longen gaan slapen!

Het pingpongen kent sinds 10 februari een Intercollegiale. Zou dat dan een sport zijn, waarin Rolduc kan uitblinken? Niet die eerste ontmoeting want Rolduc wordt derde, achter Weert en Sittard, maar voor Roermond. Elk jaar rond half februari staat bisschop Lemmens voor de deur. Hij komt “zijn” filosofen bezoeken, verschijnt ook even in de eetzaal van de cour, wat betekent dat de rest van de dag vrij is. En 's anderendaags doet hij de mis voor de hele school en dan mag iedereen uitslapen als op zondag: tot zeven uur en dat scheelt zeker 60 minuten.

Zondag 24 februari is in 1952 Carnavalszondag en dat betekent op een kleinseminarie als Rolduc een druk programma als tegenwicht tegen al die wereldse platte lol van zo'n uitbundig en onvroom feest. Drie dagen aanbidding

met uitgesteld Allerheiligste in een prachtige monstrans is de hoofdmoot. Twee voetbalwedstrijden en een pingpongontmoetingen een grote lezing van aardrijkskundeleraar M. Berkels voor de Heemkondeclub over “De Peel in verleden, heden en toekomst en de zondag is vol met de film 'Wooden Horse' over een spectaculaire ontsnapping van geallieerde krijgsgevangenen uit een Duits gevangenkamp. Carnavalsmaandag wordt opgeschrikt door het bericht dat een student van de filosofie een acute ontsteking van de hartspier heeft opgelopen. Hij krijgt de Laatste Heilige Sacramenten toegediend, maar het loopt gelukkig goed af met Jean Simons. Maandagmiddag zingt in de aula ene L. Bosten uit Bleijerheide een aantal liederen. En als hij is uitgezongen na de pauze komt de Rolducse Radio Omroep met de presentatie van een echte revue: Lof der Zotheid. Kijk dat begint er al op te lijken, nietwaar?

De laatste dag van het zottenfeest, carnavalsdinsdag brengt het goede bericht dat de filosoof met de gevaarlijke hartziekte al sterk aan het opknappen is en dat de jongens van de lagere klassen drie toneelstukjes opvoeren in de grote middagrecreatie: De dappere markies; Jopie als standbeeld; Een dag huisknecht. Het is heel wat anders dan altijd en eeuwig die Vondel met zijn “Joseph in Dothan”, maar het is verrassend om naar te kijken en ook heel leuk om mee te doen. 27 februari: askruisje halen, 28 februari: R.D. Chretien Meertens legt aan de Rijksuniversiteit Groningen zijn doctoraalexamen Engels af; bedoeld is dat hij er ook voor geslaagd is. Op 1 maart zit het tweede trimester er half op en mag iedereen 'nao hoes' of 'heem', afhankelijk van je eigen

dialectzone, dinsdagavond 4 maart zijn de jongens weer allemaal terug: wat een uitgekiende planning: een heel seminarie vol jongens, bijna allemaal in de moeilijke leeftijd of nog net ervoor, is weer een jaar met succes bij die vreselijke vastenavond vandaan gehouden. Je hoort het de Bulles/Bölles denken... Met het begin van de grote vasten komt ook het halfvastentoneel in zicht. En weer wordt hoog ingezet met Julius Caesar van Shakespeare in de vertaling van Eduard Verkade met in de hoofdrol een van Nederlands bekendste en beste acteurs Albert van Dalsum, die ook de regie voerde van de massa-scènes. Een enorm project, opnieuw onder regie van R.D. Guus Jansen, maar zonder recensie/bespreking/beoordeling in het jaarboek buiten de kroniek. Dat is vreemd, maar het schooljaar 1952 staat bol van toneel, film, jeugdtonaal muziek, dat aan alles bespreken waarschijnlijk geen beginnen aan is geweest. Alle bühne-acts worden keurig opgesomd met rolverdelingen enz. enz. Maar hoe het gegaan is, daarnaar is het soms/vaak zoeken.

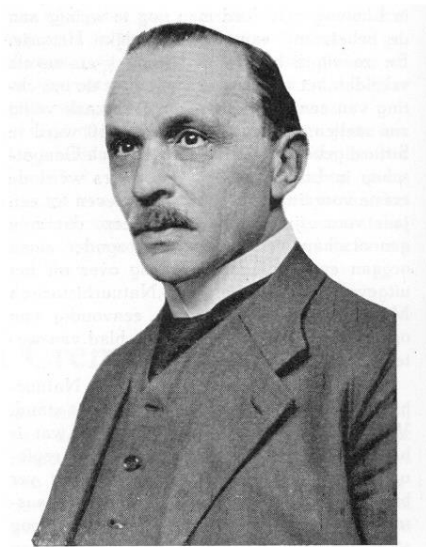
Halfvasten is een ware feestdag in 1952. Die dag laat niet alleen een extra groot toneel zien, maar het is ook de dag van het robijnen (40 jaar) priesterfeest van Dr. Pieter Servaas Everts, een grootheid uit de vervlogen dagen van de grote kostschool. Hij was een echte oud-leerling van het toen grote en open Rolduc: van 1900 tot 1908 gymnasium en filosofie gedaan op Rolduc. Na zijn priesterwijding in 1912 (23 maart) wordt hij als jonge geestelijke benoemd tot leraar op Rolduc en vijf jaar later studeert hij al af in de klassieke talen aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. En nog eens een kleine tien jaar later in januari 1926 promoveert hij tot doctor in de klassieke letteren (cum laude) en wordt hij ook lid van de

Staatscommissie VHO. Dat is de commissie die toeziet op de eindexamens in het Voorbereidend Hoger Onderwijs. Everts is ook naast Van der Mühlen vicepresident van Rolduc. In 1953 zal hij met emeritaat gaan. Een deftige term voor priesters die met pensioen gaan. Shakespeare's Julius Caesar met in de titelrol de befaamde Albert van Dalsum volgt in de avonduren. "Een waardige kroon op deze feestdag", schrijft de kroniekschrijver op en dat is dan ook het enige dat we in het hele jaarboek vernemen over hoe het stuk ging en hoe het ontvangen is. En alle loftuitingen, pluimstrijkerijen en goedbedoelde complimenten en felicitaties doet de jubilaris zelf af in zijn dankwoord met de kanttekening, dat je huldigen altijd moet nemen cum grano salis. Met een korreltje zout, juist. En volgens goede traditie houden de jongens aan dit feest een vrije middag over. Niet vanwege de jubilaris, maar omdat de hulpbisschop – zeg maar co-adjutor – van bisschop Lemmens op bezoek is geweest. En nu komt een cryptische vermelding in de kroniek. Ik geef ze letterlijk "25 maart. Door een misverstand is er vandaag geen celebrant voor de hoogmis. We bidden daarom maar gezamenlijk de rozenkrans." Hoogmis? Hoogmis? Op een dinsdag door de week, wat krijgen we nou? Dat zit zo: in de heiligenkalender door het jaar is 25 maart toegewezen aan het feest van Maria Boodschap. Op die dag, precies negen maanden voor Kerstmis, Christus' geboorte, viert de kerk dat de aartsengel Gabriel naar Maria gestuurd is om haar te vertellen dat ze moeder van Gods zoon zal worden. Dat is de boodschap en die wordt op dezelfde dag nog werkelijkheid, in de traditionele teksten aangeduid met dichtelijke termen als "overschaduw". En deze heuglijke gebeurtenis, het allereerste begin van de komst van Jezus Christus op aarde, is ook het stichtingsfeest van de abdij aan het begin van de twaalfde eeuw. Vandaar dus. Blijft dus alleen nog deze vraag: hoe is het mogelijk dat er niemand beschikbaar is om een mis te celebreren in een grote kolonie van gewijde heren, die gemakkelijk

ook nog een diaken en een subdiaken kunnen aanwijzen. Een hoogmis was in die tijd toch zeker een drie-heren-mis.

Op vrijdag 4 april komen de Paasproefwerken in zicht; 6 april is **Palmzondag met de fameuze Passie van Bernhard Pothast** en een nieuwe route voor de pueri Hebraeorum, portantes ramos olivarum in palmprocessie na de palmwijding op het bordes aan de grote cour. Door het groot carré, en dan meteen linksaf de trappen op door de hoofdingang de kerk binnen. Goede Vrijdag valt op 11 april. Dan is er nog één lijdensmeditatie en dan de operatie “Stofwolk”: iedereen maakt zich met koffers en koffertjes uit de voeten voor de Paasvakantie. HEEM! Voor de achterblijvende leraren is het dan keihard werken om alle klassen op punten door te nemen en de vorderingen exact in de goede cijfers vast te leggen. Misschien zelfs avond- of nachtwerk. Het begin van de Paaswake is op Rolduc dit jaar ouderwets: in de vroege zaterdagochtend. Iedereen is weg en daarom worden er bij de vijvers bordjes “Verboden te vissen” neergezet. Over winters weer hebben we in januari en februari niets vernomen. Geen ijs en dus geen geschaats dit jaar. Maar vissen, als de lente begint kan altijd, maar meer dan dikke vette karpers of spiegelkarpers valt er niet te vangen. Ook geen hengelaars dus in 1952 door die bordjes, maar wel veel bezoek in de vakantie. Achtereenvolgens: theologie-studenten van de Redemptoristen uit Wittem, een soort concurrent, studenten van de toe nog Technische Hogeschool van Delft, deelnemers aan een groot bestuurswetenschappelijk congres in de buurt, die van de provisor een lezing krijgen over Rolduc als streekcentrum. Sic transit gloria mundi!! Voor een landelijke RK kostschool van naam en faam.

Met de meimaand 1952 begint ook de school weer voor het derde trimester. De spelers van Julius Caesar komen veel eerder dan de rest, zelfs voor het middageten, want ze moeten nog repeteren voor de heropvoering van het stuk op zondag 4 mei voor de ouders van de jongens en nog andere belangstellenden. Op de tweede dag van mei wordt het overlijden gemeld van een wis- en natuurkunde leraar gemeld uit een ver verleden. Het gaat om **Drs. Matthieu Daniëls**, die van 1901 tot 1914 leraar was op Rolduc in de genoemde vakken en in die periode ook zijn studie in Amsterdam met een doctoraalexamen

afsloot. Daniëls was een lekenleraar en dat betekent, dat er veel minder informatie over zijn leven in het jaarboek over hem te vinden is, zelfs als er een In Memoriam aan hem gewijd is. Zijn geboortjaar is niet bekend, al zal dat naar schatting rond 1880 vallen gezien het begin van zijn loopbaan als leraar⁶. Hij maakt overigens een enorme carrière-draai met het aannemen van een benoeming **tot archivaris in**

Nijmegen, kennelijk zijn geboortestad. Niet alleen het papieren archief boeit hem, maar ook het bodemarchief. Archeologie in de praktijk, daar gaat zijn liefde naar uit en hij levert dan ook best veel informatie over Nijmegen als Romeinse stad en legerplaats. Hij stopt met werken in 1942. In 1944 verliest Daniëls zijn huis in hartje Nijmegen, wanneer Amerikaanse bommenwerpers op de terugweg van een mislukte missie in Duitsland hun bommenvracht op het station van Nijmegen proberen te gooien, maar dat zo slordig doen dat een groot deel van de binnenstad wordt geraakt en er wel 800

⁶ Hij is geboren te Nijmegen op 1 oktober 1877. Mattheus Petrus Maria Daniels. Zijn vader is Petrus Daniels en zijn moeder Petronella Felet. Zijn vader was meesterschoenmaker in Nijmegen.

burgerdoden vallen. Daniëls houdt er een trauma aan over en ontwikkelt later een hartkwaal, die hem in 1952 fataal wordt.

Op 5 mei viert Nederland de Bevrijding, zeker zo vlak na de oorlog, maar Rolduc gaat gewoon op pelgrimage en wel naar het bekende Mariakapelletje in Schaesberg, thans Landgraaf. De jongens van het voetbalelftal van Rolduc gaan niet mee, want die moeten de Intercollegiale spelen in Weert. Het bericht bereikt de stoet dat Rolduc de eerste wedstrijd van het toernooi gewonnen heeft van Angstgegner en aartsvijand Bisschoppelijk College Sittard, beter bekend als 't Kleesj. Iedereen is al lang weer thuis, moe gelopen, en zit te suffen tijdens de avondstudie, als bekend wordt dat Rolduc zowaar het hele toernooi gewonnen heeft. Er klinkt gejuich boven de boeken en tussen de banken van de studiezalen. En ondanks dat de duisternis al rap valt, worden de winnaars binnengehaald met muziek van de harmonie en knalt er op de cour een grootse huldiging.

Een Rolducse kroniek hangt nu eenmaal van vieringen en feesten aan elkaar, muziek, zoals het jeugdconcert van 6 mei, dat is een feest om naar te luisteren en je krijgt er nog uitleg bij, enkele keren per jaar voor de toekomstige radio 4 luisteraars en de dance- (hoor: dèèèè`ns, op zijn 'eends'.) en tinnitus-mijders. Op 10 mei, dat is de verjaardag van de onverhoedse en verraderlijke inval van de nazitroepen in Nederland in 1940, dan is het gouden jubileum van de Staatsmijnen aan de orde, later DSM genoemd, maar dat mocht je nooit lezen of uitspreken als Dutch State Mines, omdat het niet meer om het delven van steenkool ging, maar om zeer geavanceerde chemische producten. In 1952 nog lang niet. Toen was alles koempels, poekele, Sjtieger en sjete tot diep onder de grond in de Carboonlagen onder

de mergel van het Krijt, terwijl aan het oppervlak van de Zuid-Limburgse aarde de nog totaal onbedreigde akkerbouw met minimale mechanisatie zich voltrok. Das waren Zeiten... zouden onze goede oosterburen nu verzuchten. Ik vond na het invoeren van de juiste zoektermen (Staatsmijnen, gouden jubileum, 1952) een prachtige promotie-documentaire over het Limburgse mijnbedrijf, waar ik zeer geboeid in verzonk voor zeker een half uur. Silicose, het woord kwam er niet in voor en 'mijnramp' al helemaal niet (Staatsmijn Hendrik in Brunssum, 1928, 1947).

Over hoe het feest verliep geeft de Kroniek geen informatie; alleen over hoe het besloten werd: met vuurwerk, natuurlijk. Een pijnlijke keuze gezien de fatale gasexplosies in de Staatsmijn Hendrik. Maar in onze westerse cultuur horen knallen en vuur in allerlei kleuren aan de nachthemel nu eenmaal bij het hoogtepunt van een feest: het einde. Het mooiste vuurwerk is kennelijk in Terwinselen geweest, een wijk van Kerkrade, grenzend aan Heerlen, want de kroniekschrijver meldt: "Ook wij trekken allen naar Terwinselen. De nieuwe dag is al begonnen als we de dortoors opzoeken." Dat grenst toch aan het ongelooflijke: met een grote groep van 350-400 jongens in de avonden naar Terwinselen gaan (met bussen? En dan tegen vieren, vijven pas terug zijn en op 11 mei geheel legaal een enorm gat in de dag slapen, maar dan is er nog een morgengebed en een plechtige requiemmis voor de in de oorlog gevallen oud-Rolduciens. En dat alles in het weekend van 9 en 10 mei. Genoeg, er zijn belangrijker zaken. Op woensdag 14 mei beginnen de schriftelijke eindexamens voor zes gym. De eerste drie dagen. Tegen de examenstress gaan de kandidaten heerlijk zwemmen. Ergens in Kerkrade natuurlijk... En op zondag 18 mei is Rolduc weer een club rijker: de mythologieclub onder leiding van "mhr. A. Ruyters". En dat is natuurlijk de

lekenleraar Drs. A.P.M. Ruyters, die klassieke talen doceerde op Rolduc van 1951 tot 1956. Hoe lang zou die club bestaan hebben?

Op 20 mei krijgt de eerdergenoemde jubileumfilm van de Staatsmijnen een naam in de vermelding, dat op die dinsdagavond na de tweede avondstudie de jubileumfilm **der Staatsmijnen “De zwarte Stroom”**⁷ voor allen wordt gedraaid.

Het is wel raak dit jaar: op 26 mei overlijdt in het Sanatorium te Heerlen de alleroudste oud-leerling van Rolduc: **pastoor Frans Knops**⁸, laatste pastorale post Holset. Volgens de kroniek zou deze Frans Knops al op achtjarige leeftijd in 1872 naar de buitenschool⁹ van Rolduc zijn gekomen en later het gymnasium en de filosofie (sic!) hebben gevolgd. Dat betekent dat hij in 1864 is geboren en dus overleed op 92-jarige leeftijd. Hij zou dan op 12-jarige leeftijd aan het gym zijn begonnen in 1876 en gebleven zijn tot 1884. In het jubileumboek “Rolduc 1843-1943” staan drie leerlingen in de lange lijst, die Frans Knops heten. Geen van die drie hebben jaartallen achter hun naam die met deze afgeleide jaartallen overeenkomen. Er staat ook geen stukje in de rubriek In Memoriam over ene pastoor

⁷ Zie <https://www.youtube.com/watch?v=LfEKqpcV6zg>

⁸ Volgens de overlijdensakte van Franz Joseph Knops is hij 87 jaar bij overlijden en is geboren in 's Hertogenrade. Zijn ouders zijn AJ Knops en Anna K Godfried. Hij is geboren 15 augustus 1864 in 's Hertogenrade. Het zal wel gaan om Frans Knops die op Rolduc in de periode 1879-1883. In het bevolkingsregister van Roermond staat dat hij 19 november 1886 uit Kerkrade komt als klerk en dat hij 9 november 1888 naar Gemert vertrekt. Hij wordt in 1896 priester gewijd en daarna wordt hij kapelaan in Epen. Sedert mei 1915 is hij pastoor in Holset en heeft daar gedurende bijna 26 jaar als een goede herder zijn parochie bestuurd [zie in de Limburger van 18 maart 1941 bij zijn eervol ontslag]. Onder zijn leiding werd o.a. het roemrijke oude kerkje gerestaureerd en werd er een nieuwe Genoveva-kapel bijgebouwd. Zijn broer Albert Joseph Knops is geboren 6 november 1863 te 's Hertogenrade. Deze komt 14 oktober 1885 als student naar Roermond en vertrekt 5 oktober 1888 naar Kerkrade.

⁹ Dat is een school waar de normalisten konden oefenen en ervaring in onderwijs opdoen.

Knops en helaas doet de kroniek niet aan noten en bronvermelding, want alles moet bondig en beknopt, of niet soms. En een dorpspastoor uit Holset bij Vaals, toch een soort gehucht, maar met een heel mooi en interessant kerkje, is die werkelijk belangrijk? Deze Frans Knops blijft achter in de mist der tijden. Requiescat in pace et aeternitate!

Heden overleed na een kortstondige ziekte, tijdig voorzien van de Genademiddelen onzer Moeder de H. Kerk

de Zeer Eerwaarde Heer

FRANS JOSEPH KNOPS

Em. Pastoor van **Holset**

geboren te Herzogenrath, 15 Augustus 1864 en overleden in het Sanatorium te Heerlen, 26 Mei 1952.

Zijn ziel aanbevelend in het H. Misoffer der Priesters en in het gebed der gelovigen.

De Executeur-Testamentair,
J. Mùcher.

HEERLEN, Sanatorium 26 Mei 1952.

De plechtige uitvaartdienst zal plaats hebben in de Kapel van het Sanatorium te Heerlen, op Vrijdag, 30 Mei a.s. om 10 uur, waarna begrafenis op het kerkhof aldaar. Bijeenkomst Sanatorium Heerlen om 9.45 uur.

Enige en algemene kennisgeving.

Op vrijdag 30 mei komt zowaar de ambassadeur van de Verenigde Staten van Amerika (U.S.A.) op bezoek. Mr. Selden Chapin komt namens een organisatie die Care heet, een afkorting van Cooperative for American Remittances to Europe. Nu is remittance een technische term met veel uiteenlopende betekenissen. Omdat Zijne Excellentie Selden Chapin Rolduc een kort bezoek brengt, overigens in een vrij lange Amerikaanse slee, te zien in een complete foto-reportage tussen de kroniektteksten door, en verder boeken gaat uitdelen op Klein Rolduc aan de jongens, ga ik ervan uit dat remittance in deze context beloning, iets terugdoen betekent. En wel uit dankbaarheid dat grote delen van het Amerikaanse leger van Rolduc als Rest Center voor de manschappen gebruik hebben gemaakt in het laatste oorlogsjaar. Een andere uitleg voor 'remittances' die ik in officiële informatie op internet vind is dat Care een globale Amerikaanse organisatie is die zich bezighoudt met directe armoedebestrijding. Maar voedselpakketten, vermomd als boekenuitdeling, dat lijkt me toch te ver gaan voor zo'n instituut als Rolduc. Ingeblikte bonen en mais zou de Bölles nooit geaccepteerd hebben. En doorslaggevend is de foto op pagina 20 van het jaarboek, waarop duidelijk te zien is dat de ambassadeur inderdaad boeken en boekjes uitdeelt aan de jongens van Klein-Rolduc. Het lijken stripboeken en dat lijkt wel passend na alle ellende van de oorlogsdagen.

Hoe dat ook zij, Mr. Chapin, in Engelstalige landen zeggen ze misschien ook The Right Honourable, wordt met alle eegards ontvangen in het oude Roda. De Bölles staat in vol ornaat, zwarte toog met brede, felpaarse buikband, omringd door zijn priesterlijke paladijnen klaar op het bescheiden bordes aan de voorzijde van de kerk. Daar krijgt mevrouw Chapin een prachtige bos bloemen uit handen van een klein-Rolducien in plusfour en een heel lang vallend

colbert. Alle jongens zijn in een grote ronde drom rond het hoge gezelschap aangetreden en zingen begeleid door een blaasorkest het Amerikaans volkslied "Oh say can you see", ook wel bekend als "The star spangled banner". Daar is enkele dagen op gerepeteerd met veel mensen, maar de kroniek meldt niet of de ambassadeur en zijn vrouw het mooi vonden. De foto's laten wel zien dat de plusfourbroek in die mooie meidagen van 1952 vooral bij de wat jongerejaars nog enorm populair was en met flair werd gedragen.

Wel staat er dat de Ambassadeur in recordtijd "de boeken" uitdeelt en ook nog het huis bezichtigt. Welke boeken? Wie erbij is geweest, weet het, maar hier weer geen info. Is dat nou beknopt?

1 juni is Pinksterzondag en dat betekent weer extra dingen in de dagorde. Er komt een pater spreken over de "Komende Missie". Het is lang niet de eerste lezing over de missie. Hoewel Rolduc alleen voor het eigen bisdom opleidt en niet voor de missie in den vreemde, is het begin jaren vijftig toch opvallend hoeveel paters over missieprojecten en de missie in het algemeen komen spreken. Na de Vespers draait een leuke film die eens niet over een reli-onderwerp gaat en na het souper zou er een belangrijke voetbalwedstrijd zijn in de interne bekercompetitie, maar een enorm noodweer steekt daar een stevig stokje voor. Alle jongens worden weer de aula ingejaagd voor een documentairefilm over Limburg. Want op tweede Pinksterdag wordt het eerste lustrum gevierd van de Heemclub Maasland. Hoera het volgende feest: De vlag van de club wordt in alle vroegte gehesen op de cour. Er is natuurlijk een hoogmis, speciaal opgedragen voor de geestelijke en tijdelijke belangen van Limburg. De bekende Maastrichtse "kemediespeuler" en dialectspecialist

Harie Loontjes uit Maastricht (Sorrie, Harie: Mestreech) komt in het amfitheater in het bosquet spreken over Limburgse gezinsgebruiken, maar de schutterij St. Sebastianus uit Voelender, sorry Voerendaal, schiet de vogel af met haar bijdrage aan het feest. De schutters uit Voerendaal demonstreren hun exercities en hun marcheertalenten op de grote cour en dan gaat het verder met het vogelschieten. Doorgaans is dat een hele moeilijke klus om zo'n steenhard houtblok volgestoken met veren en van kop en hals voorzien van een stevige paal op vijf tot tien meter af te schieten, maar de schutters uit Voerendaal hebben de vogel niet al te stevig vastgezet daarboven. Want al vrij snel weet een filosoof, luisterend naar de naam Pie Houben de vogel af te schieten en hij mag zelfs enkele uren het koningszilver van de echte koning van Sint Sebastianus ronddragen. De heemkunde-dag wordt afgesloten met een kampvuur, waarbij voordrachten in alle Limburgse dialecten te horen zijn. Dat is ook wel eens anders geweest op Roda. In de Franse tijd aan het begin van de twintigste eeuw was het leerlingen verboden Nederlands te spreken en al helemaal dialect. Toen Nederlands eindelijk mocht, bleven de dialecten in de ban.

En natuurlijk komt er weer een nieuwe dag na de heemkunde. Die dag, donderdag 12 juni, wordt de KRO-dag, die eigenlijk al eerder was gepland op 21 mei, maar toen wegens een studiobrand niet door kon gaan. Nog net voor het arriveren van televisietoestellen in elke Nederlandse zitkamer, viert de radio hoogtij. Zo hoog dat de Rolducse Radio Omroep R.R.O. op de vooravond van het KRO-bezoek zelf met een radioprogramma komt: een dag radio in een uur gepropt. De KRO komt – na de hoogmis, natuurlijk – met een bak vol variaties aan spelletjes, een serieuze spreekbeurt, lichtbeelden. In de

aula zijn er 's avonds voordrachten en een sjiek concert van een KRO-orkest.

Fijn dat zondag 15 juni de grote Kerkraadse processie niet kan uittrekken wegens regenachtig flutweer. Rolduc houdt zijn eigen processie door de kruisgangen en de carré's en de eigen harmonie loopt mee met langzame processiemarsen. Wordt er nog wel gewerkt en gestudeerd op Rolduc? Op woensdag 18 juni is het Presidentsfeest aan de orde, al gaat het leerlingendefilé op de grote cour niet door wegens heftige regenval. Gelukkig wel het concert op de cour door het orkest der Oranje-Nassau-mijnen. De eindexamenkandidaten maken op 19 juni nog een bustochtje door de Eifel. Op zondag 22 juni, feest van het H. Hart, wordt het kolossale beeld in de tuin achter de cour vereerd met een processie en het hernieuwen van de toewijding. En maandag 23 juni is het dan eindelijk zover: de mondelinge eindexamens beginnen. In diezelfde week komt een jury de vorderingen van de jongens, die een instrument hebben leren bespelen, beoordelen, maar het einde van de week staat weer in het teken van sport en spel: Jour des Jeux. Het slot van de mini-olympiade is natuurlijk de prijsuitreiking, gevolgd door een kolderiek 'philosophisch' mysteriespel annex revue. Op de laatste zondag van juni 1952 is er toch nog ergens een sacramentsprocessie en wel ongeveer om de hoek bij Rolduc. Op de Holz. Daar kan de harmonie van Rolduc natuurlijk niet ontbreken en omdat het ook al niet regent rukt het gezelschap uit.

Bij terugkomst hebben ze nog "aam" genoeg voor een aubade voor twee heren, die op 29 juni hun naamfeest

vieren: Petrus en Paulus dus of in heemkundig Limburgs Pie en Pòw (knuddel in de mòw).

Op de eerste dag van de laatste maand van het schooljaar worden de resultaten van het eindexamen bekend gemaakt. Van de 25 kandidaten zijn er twintig meteen geslaagd, vier slaagden er na een herexamen en slechts een kandidaat werd afgewezen. Alla bonne heure! Hoeveel mensen doorgaan naar het filosoficum wordt niet gemeld. Wel dat de heren filosofen, die naar het grootseminarie gaan nog de zangers-examens van de St. Gregoriusvereniging moeten afleggen. Anders kunnen ze na hun wijding over 4 jaar geen gezongen mis opdragen, natuurlijk. Op 5 juli leggen de geslaagden voor het eindexamen, die naar de filosofie willen nog een godsdienst-examen af. En op woensdag 9 juli begint de eindsprint voor de hele school: de overgangsexamens, samengeperst in drie dagen. Op 12 juli is het klaar: allemaal naar het zwembad ter ontspanning. Op zondag 13 juli wordt er na de Hoogmis ter ere van de jubilerende portier Sjang, alleen nog maar gevoetbald tussen klassenploegen, vaak de meest fanatieke. Wie wint krijgt zijn prijs in kilo's kersen uitgekeerd: een heel elftal kan er niet aan tekort komen. Quattorze Juillet, de gevreesde dag des oordeels. Pas na het souper geeft de klassenleraar het verlossende resultaat van een jaar bladeren, lezen, stampen, kribbelen, op de vingers tellen en lijstjes maken van vervoegingen. Door of gesjeesd en overdoen. Tot die tijd is het met een krimpande maag koffers pakken of anti-stress-wandelen bij Wylre met z'n allen. Dinsdag 15 juli is geen zondag, maar er is wel een Hoogmis van dankzegging als apotheose van alweer een schooljaar. De bollebozen krijgen hun boeken van de bisschop en pas daarna is er

een lunch en mag iedereen HEEM. Rolduc komt in handen van reünie-gangers...

Laur Crouzen